בְּיָדוֹ, דְּלֹא עָדִיף מִשְּׁאָר תַּעֲנִית: **ג** [ד]**יָחִיד** (יז) **שֶׁקִּבֵּל עָלָיו תַּעֲנִית סְתָם בְּעֶרֶב שַׁבָּת, צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים,** (יח) **אִם לֹא שֶׁפֵּרֵשׁ בִּשְׁעַת קַבָּלַת הַתַּעֲנִית עַד שֶׁיַּשְׁלִימוּ הַצִּבּוּר תְּפִלָּתָם** (יט) (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן (ז) רמ"ט (ס"ד)): **ד** [ה]**תַּעֲנִית חֲלוֹם צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים,** (כ) **וַאֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת** (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רמ"ט סָעִיף ד'): **ה** [ו]**כָּל תַּעֲנִית** (כא) **שֶׁלֹּא קִבְּלוֹ עָלָיו הַיָּחִיד** (כב) **מִבְּעוֹד יוֹם, אֵינוֹ תַּעֲנִית.** הַגָּהּ: לְהִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ, וְלֹא לְעִנְיַן אִם חַיָּב תַּעֲנִית סְתָם וְהִתְעַנָּה כָּךְ (כג) לֹא יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ (מרדכי (סי' תרכג) והגהות מיימוני פרק א'); (כד) מִיהוּ יֵשׁ אוֹמְרִים דְּמִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ (מרדכי (סי' תרכג) בשם ר"י), וְכֵן נִרְאֶה לִי לִנְהֹג (כה) בְּתַעֲנִית (ח) [ח] יָחִיד. וּלְכֻלֵּי עָלְמָא הַמִּתְעַנֶּה תַּעֲנִית חֲלוֹם (כו) מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קִבְּלוֹ עָלָיו מֵאֶתְמוֹל: **ו** * [ז]**אֵימָתַי מְקַבְּלוֹ,** (כז) **בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה אוֹמֵר** (כח) [ח]**בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה אוֹ** [ט]**אַחַר שֶׁסִּיֵּם תְּפִלָּתוֹ**

ד צִיַּנְתִּיו לְעֵיל בְּסִימָן רמ"ט (ס"ד). ה גַם זֶה צִיַּנְתִּיו שָׁם. ו מֵימְרָא דִּשְׁמוּאֵל שָׁם. ז שָׁם י"ב (ע"א) כִּשְׁמוּאֵל. ח טוּר (סי' תקסג) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (שם). ט כְּפֵרוּשׁ רַשִּׁ"י (שם ד"ה בתפלת).

בַּאֵר הֵיטֵב

תָּבֹא עָלָיו בְּרָכָה: **ג** (ז) **רמ"ט.** וְעַיֵּן שָׁם (סק"ח) לְעִנְיַן יָאר צֵייט בְּעֶרֶב שַׁבָּת: **ה** (ח) **יָחִיד.** וְכָתַב טַ"ז (סק"ה), כְּבָר כָּתַבְנוּ לְעִנְיַן תַּעֲנִית שֶׁלֹּא שָׁקְעָה עָלָיו חַמָּה שֶׁלֹּא לוֹמַר שְׁתֵּי תֵּבוֹת צוֹם תַּעֲנִיתֵנוּ, הוּא הַדִּין כָּאן בְּאִם שֶׁלֹּא קִבֵּל הַתַּעֲנִית, כִּי שְׁנֵי דְּבָרִים אֵלּוּ שָׁוִין הֵן דְּהַיְינוּ הַקַּבָּלַת הַתַּעֲנִית וְהַשְׁלָמַת הַתַּעֲנִית:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רס"ב סָעִיף קָטָן ט', וְעַיֵּן סִימָן רל"ה בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה סָעִיף קָטָן א' מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה: **ה** [ח] **יָחִיד.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב (סק"ח). וְכָתַב בְּמוֹר וּקְצִיעָה שֶׁגַּם בִּתְפִלַּת מִנְחָה שֶׁל שַׁבָּת יָכוֹל לְקַבְּלוֹ, אַךְ הַתְּחִנָּה לֹא יֹאמַר, רַק יֹאמַר הִנְנִי בְּתַעֲנִית נְדָבָה לְמָחָר. וְכָתַב בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (ס"ב) שֶׁהוּא פָּשׁוּט וְכֵן הַמִּנְהָג. וְעַיֵּן בְּיַד אֵלִיָּהוּ סִימָן ו', מִי שֶׁמִּתְעַנֶּה בְּכָל יוֹם, וּפְעָמִים רוֹצֶה לְהִתְעַנּוֹת אֵיזֶה הַפְסָקוֹת וְרוֹצֶה לְהַפְסִיק מִבְּעוֹד יוֹם וְלֶאֱכֹל בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁמִּתְעַנֶּה מִקֹּדֶם, אָז אִם אֶתְמוֹל קִבֵּל תַּעֲנִית סְתָם הֲרֵי צָרִיךְ לְהַשְׁלִים, וְאִם הִתְנָה עַד אֵיזֶה שָׁעָה יִתְעַנֶּה, יֹאכַל קֹדֶם שֶׁיִּתְפַּלֵּל, שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לִדְחוֹת תְּפִלָּה בְּצִבּוּר, אֲפִלּוּ אִם יִרְצֶה לִשְׁמֹעַ קְדֻשָּׁה וּבָרְכוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּלְהִתְפַּלֵּל בִּיחִידוּת אֵינוֹ נָכוֹן. וְאִם יוּכַל לְהַפְסִיק אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית שֶׁמִּתְפַּלְּלִים מִבְּעוֹד יוֹם וְיֵשׁ שָׁהוּת לֶאֱכֹל וּלְהַפְסִיק מִבְּעוֹד יוֹם,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בִּשְׁעַת (טו) קַבָּלַת תַּעֲנִית. וְאֶפְשָׁר דְּהוּא הַדִּין (טז) אִם הִתְנָה מִקֹּדֶם אָמְרִינַן דְּקַבָּלָה שֶׁקִּבֵּל אַחַר כָּךְ אַדַּעְתָּא דִּתְנָאָה קַמָּא הָוֵי: **ג** (יז) **שֶׁקִּבֵּל עָלָיו תַּעֲנִית סְתָם וְכוּ'.** הַיְנוּ (יז) שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ בְּעֵת הַקַּבָּלָה אֶת כַּוָּנָתוֹ, אָמְרִינַן דְּמִסְתָּמָא הָיָה כַּוָּנָתוֹ כְּמוֹ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַחוֹל דְּדִינוֹ הוּא עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ: (יח) **אִם לֹא וְכוּ' עַד שֶׁיַּשְׁלִימוּ הַצִּבּוּר תְּפִלָּתָם.** וְהוּא הַדִּין דִּמְהַנֵּי (יח) כְּשֶׁמַּתְנֶה שֶׁיִּתְעַנֶּה רַק עַד זְמַן מִנְחָה גְּדוֹלָה, וּמִקְרֵי תַּעֲנִית וְיָכֹל לְהִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ: (יט) **וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רמ"ט.** הַיְנוּ מַה שֶּׁהִכְרִיעַ שָׁם בַּהַגָּ"ה לְדִינָא. וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה וּבֵאוּר הֲלָכָה: **ד** (כ) **וַאֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת.** דְּהָא מִתְעַנִּין עֲבוּרוֹ אַף בְּשַׁבָּת: **ה** (כא) **שֶׁלֹּא קִבְּלוֹ עָלָיו הַיָּחִיד וְכוּ'.** לְאַפּוּקֵי תַּעֲנִית צִבּוּר דְּאֵינוֹ צָרִיךְ קַבָּלָה כַּמְבֹאָר בְּסָעִיף י"ב: (כב) **מִבְּעוֹד יוֹם אֵינוֹ תַּעֲנִית לְהִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ.** מַשְׁמַע אַף עַל פִּי שֶׁקִּבְּלוֹ אַחַר כָּךְ בַּלַּיְלָה לֹא מְהַנֵּי. וְהָא דִּמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסָעִיף י' בְּדֵעָה קַמַּיְתָא דִּמְהַנֵּי הַקַּבָּלָה לְעִנְיַן תַּעֲנִית שָׁעוֹת לְהִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ, הָכָא כֵּיוָן (יט) שֶׁהִתְחִיל לְהִתְעַנּוֹת לְשֵׁם חוֹבָה וְאַחַר כָּךְ קִבְּלוֹ, לֹא הָוֵי קַבָּלָה כְּלָל [מָגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ט"ו], וַאֲפִלּוּ הִשְׁלִימוֹ עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים גַּם כֵּן אֵינוֹ חָשׁוּב תַּעֲנִית, שֶׁנֶּאֱמַר (יואל א יד) 'קַדְּשׁוּ צוֹם', מַשְׁמַע דְּבָעִינַן הַזְמָנָה מִקֹּדֶם [רי"ף (ג:)]: (כג) **לֹא יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ.** וּמִכָּל מָקוֹם אִם הִתְחִיל לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם זֶה, צָרִיךְ לְשַׁלֵּם נִדְרוֹ בְּמַה שֶּׁקִּבֵּל עַתָּה אַף שֶׁלֹּא קִבְּלוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, וְגַם הָוֵי כַּפָּרַת עָוֹן, דְּלֹא גָּרַע מִמִּי שֶׁמִּצְטַעֵר עַצְמוֹ מִבָּשָׂר וְיַיִן, וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף י"א, (כ) כֵּן כָּתְבוּ הַפְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ט) וְהַגְּרָ"א בְּבֵאוּר דִּבְרֵי הָרַמָ"א. וּבְיַד אֶפְרַיִם וְכֵן בְּשִׁיּוּרֵי לֶקֶט מְפַקְפְּקִין עַל זֶה, דְּכֵיוָן דְּהוּא סָבַר לָצֵאת בָּזֶה יְדֵי נִדְרוֹ שֶׁנָּדַר מִכְּבָר, אִם כֵּן הָיָה הַקַּבָּלָה בְּטָעוּת, וְיָכֹל לַחֲזֹר בּוֹ וְלֶאֱכֹל בּוֹ בַּיּוֹם: (כד) **מִיהוּ יֵשׁ אוֹמְרִים דְּמִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ.** טַעֲמָם, דְּמַה שֶּׁאָמְרוּ בַּגְּמָרָא 'כָּל תַּעֲנִית וְכוּ' אֵינוֹ תַּעֲנִית' הַיְנוּ רַק לְעִנְיָן שֶׁלֹּא יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ שֶׁחַיָּב מִקֹּדֶם, אֲבָל שֵׁם תַּעֲנִית עָלָיו וְיָכֹל לְהִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ, (כא) וַאֲפִלּוּ לֹא קִבְּלוֹ כְּלָל: (כה) **בְּתַעֲנִית יָחִיד.** מִשּׁוּם דְּיָחִיד אוֹמֵר עֲנֵנוּ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְאֵינוֹ קוֹבֵעַ בְּרָכָה לְעַצְמוֹ, וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף א' בַּהַגָּ"ה. (כג) וּמִיהוּ אֶפְשָׁר דְּדַוְקָא בַּחֲדָא רֵעוּתָא, דְּהַיְנוּ שֶׁלֹּא קִבְּלוֹ מִבְּעוֹד יוֹם אֲבָל הִשְׁלִימוֹ עַד הָעֶרֶב, אֲבָל אִם גַּם אֵין דַּעְתּוֹ לְהַשְׁלִימוֹ, אֶפְשָׁר דְּאֵינוֹ חָשׁוּב תַּעֲנִית גַּם לְעִנְיַן עֲנֵנוּ, (כג) וְנָכוֹן שֶׁבְּאֹפֶן זֶה יְדַלֵּג תֵּבוֹת צוֹם תַּעֲנִיתֵנוּ וְיֹאמַר עֲנֵנוּ ה' עֲנֵנוּ בְּיוֹם זֶה כִּי בְּצָרָה גְּדוֹלָה אֲנָחְנוּ וְכוּ': (כו) **מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ אַף עַל פִּי וְכוּ'.** וּבָזֶה לְכֻלֵּי עָלְמָא יָכֹל (כד) לוֹמַר בּוֹ שַׁפִּיר צוֹם תַּעֲנִיתֵנוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קִבְּלוֹ מֵאֶתְמוֹל כְּלָל, כֵּיוָן דְּמִשְּׁמַיָּא רָמוּ עֲלֵיהּ הָוֵי בִּמְקוֹם קַבָּלָה מֵעַצְמוֹ: **ו** (כז) **בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה.** דְּבָעִינַן שֶׁיְּהֵא הַקַּבָּלָה (כה) סָמוּךְ לִזְמַן הַתְחָלַת הַתַּעֲנִית. וְנִרְאֶה דִּלְכַתְּחִלָּה יוֹתֵר טוֹב (כו) שֶׁיִּהְיֶה בְּמִנְחָה קְטַנָּה דְּהוּא בְּתֵשַׁע שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה וְלֹא קֹדֶם, וּבְדִיעֲבַד (כז) מְהַנֵּי אֲפִלּוּ בְּמִנְחָה גְּדוֹלָה. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁבְּדִיעֲבַד אִם לֹא קִבֵּל בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה יָכֹל לְקַבְּלוֹ אַחַר כָּךְ כָּל זְמַן שֶׁהוּא יוֹם: (כח) **בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה.**

בֵּאוּר הֲלָכָה

ו * **אֵימָתַי מְקַבְּלוֹ בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה.** הִנֵּה מִלְּשׁוֹן רַשִּׁ"י (יב. ד"ה בתפלת) מַשְׁמַע הַטַּעַם דְּבָעִינַן שֶׁיְּהֵא הַקַּבָּלָה סָמוּךְ לִזְמַן הַתַּעֲנִית, וּלְפִי זֶה **אִם הִתְפַּלֵּל מִנְחָה בִּתְחִלַּת זְמַן מִנְחָה קְטַנָּה דְּהַיְינוּ תֵּשַׁע שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה יָכוֹל לִכְאוֹרָה לְכַתְּחִלָּה לְהַמְתִּין לְאַחַר קַבָּלָתוֹ בִּזְמַן מְאֻחָר סָמוּךְ לִשְׁקִיעַת הַחַמָּה שֶׁיִּהְיֶה יוֹתֵר סָמוּךְ לִזְמַן הַתַּעֲנִית. אֲבָל מִדִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים לֹא מַשְׁמַע כֵּן, דִּקְבָעוּהוּ בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה דַּוְקָא כְּדֵי שֶׁיְּבַקֵּשׁ בַּתְּפִלָּה שֶׁיִּתְקַבֵּל תַּעֲנִיתוֹ,** עַיֵּן בָּאֶשְׁכּוֹל (הלכות שני וחמישי ותענית) וּבְחִדּוּשֵׁי הָרְאָ"ה עַל תַּעֲנִית. וּבֶאֱמֶת יֵשׁ לְכַוֵּן לָזֶה גַּם דַּעַת רַשִּׁ"י שֶׁכָּתַב דִּבּוּר הַמַּתְחִיל בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה בְּסוֹפָהּ [אוֹמֵר] תּוֹסֶפֶת רִצּוּי וְתַחֲנוּנִים, וּבְיוֹתֵר מוּכָח כֵּן בְּהֶדְיָא בְּחִדּוּשֵׁי רִיטְבָּ"א (שם ד"ה אימת) שֶׁכָּתַב דִּקְבָעוּהָ לְקַבָּלָה זוֹ בִּתְפִלָּה דּוּמְיָא דְּמַאי דְּאָמְרִינַן לְעִנְיַן קִידּוּשָׁא וְאַבְדַּלְתָּא דְּמִתְחִלָּה קְבָעוּהָ בִּתְפִלָּה, עַיֵּן שָׁם. **וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לוֹמַר דְּכָל זֶה לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל בְּדִיעֲבַד מְהַנֵּי** כְּמוֹ שֶׁהִסְכִּימוּ הַבַּ"ח (סי' תקסג ס"א) וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יב) **דְּכָל זְמַן שֶׁהוּא יוֹם יָכוֹל לְקַבֵּל עָלָיו הַתַּעֲנִית. וְאָכֵן בְּעִקַּר הַדִּין מִסְתַּפַּקְנָא טוּבָא עַד אֵימָתַי יָכוֹל לְקַבֵּל עָלָיו בְּדִיעֲבַד, דְּהִנֵּה לְפִי מַה שֶּׁמְּבֹאָר בַּפּוֹסְקִים דְּצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הַקַּבָּלָה סָמוּךְ לִזְמַן הַתַּעֲנִית, וְיָדוּעַ דְּכָל הַתַּעֲנִיתִים**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(טו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז): **(טז)** פְּרִי מְגָדִים, וְגַם הַמָּגֵן אַבְרָהָם גּוּפָא אֶפְשָׁר דְּאֵינוֹ מְמַעֵט רַק אִם הִתְנָה לְמָחָר בַּבֹּקֶר בְּשָׁעָה שֶׁמַּתְחִיל לְהִתְעַנּוֹת דְּאֵינוֹ כְּלוּם: **ג** (יז) כֵּן מוּכָח מֵהַגְּרָ"א בְּבֵאוּרוֹ וּפָשׁוּט. **וּמָגֵן אַבְרָהָם** (סק"ח) **כָּתַב, תַּעֲנִית סְתָם מֵחֲמַת נֶדֶר. וְכָתַב מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל דְּאָתֵי לְאַפּוּקֵי אִם הָיָה תַּעֲנִית חֲלוֹם אוֹ תַּעֲנִית צִבּוּר בָּזֶה לֹא מְהַנֵּי מַה שֶּׁפֵּרֵשׁ, עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים [וְעַיֵּן בְּסִימָן רמ"ט בְּבֵאוּר הֲלָכָה** (ד"ה אם) **מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם דְּמִבֵּית יוֹסֵף מַשְׁמַע בְּאֹפֶן אַחֵר], וְהַפְּרִי מְגָדִים פֵּרֵשׁ דְּאָתֵי לְאַפּוּקֵי אִם קַבָּלַת תַּעֲנִיתוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת הָיָה מֵחֲמַת שֶׁהוּא אִסְטְנִיס, וַדַּאי דַּעְתּוֹ הָיָה רַק עַד שֶׁיֵּצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת. וְעַיֵּן שָׁם עוֹד דְּמִסְתַּפֵּק אִם הָיָה חִיּוּב עָלָיו קַבָּלַת תַּעֲנִית בְּנֶדֶר מִזְּמַן רַב [לֹא בְּגֶדֶר אִסּוּר אֲכִילָה עַל יוֹם אֶחָד, בָּזֶה בְּוַדַּאי צָרִיךְ יוֹם שָׁלֵם, אֶלָּא רְצוֹנוֹ לוֹמַר קַבָּלַת תַּעֲנִית] וְקִבֵּל עַתָּה עָלָיו בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אִם יָצָא בָּזֶה כְּשֶׁפֵּרֵשׁ עַד שֶׁיֵּצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, וַאֲנִי סָתַמְתִּי שָׁם דִּבְוַדַּאי לֹא יָצָא, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מִסְתַּבְּרָא בִּפְשִׁיטוּת:** (יח) מָגֵן אַבְרָהָם לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן ב', וְכֵן כָּתְבוּ שְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **ה** (יט) **דְּהַתַּעֲנִית מִקְרֵי מִשֶּׁחֲשֵׁכָה, אַף עַל פִּי שֶׁמֻּתָּר לֶאֱכֹל בַּלַּיְלָה** כִּמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים: **(כ)** לְבָאֵר דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ט) וְכֵן כָּתַב הַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל: **(כא)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י) וְכֵן מוּכָח מֵהַגְּרָ"א. וְטַעֲמָם, דְּלֹא גָּרַע מִתַּעֲנִית חֲלוֹם שֶׁאֵין בּוֹ קַבָּלָה כְּלָל וַאֲפִלּוּ הָכִי מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ, אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּבַ"ח (ס"ב) שֶׁגַּם הוּא כָּתַב דְּכֵן מוּכָח מֵהַמָּרְדְּכַי (סי' תרכב) בְּשֵׁם רִ"י, אַךְ דַּעְתּוֹ דִּלְדִינָא אֵין לִסְמֹךְ עָלָיו בָּזֶה רַק כְּשֶׁקִּבְּלוֹ עַל כָּל פָּנִים בַּלַּיְלָה, אֲבָל לֹא בְּשֶׁלֹּא קִבְּלוֹ כְּלָל. אָכֵן בְּחַיֵּי אָדָם (כלל קלב סי"א) הֶעְתִּיק לְדִינָא דְּלֹא כְּוָותֵיהּ: **(כג)** חַיֵּי אָדָם (שם), וְדַעַת הַפְּרִי מְגָדִים (א"א סק"י) שֶׁאַף בָּזֶה יָכוֹל לוֹמַר עֲנֵנוּ: **(כג)** אַף שֶׁאִם הָיָה בְּלֹא הַשְׁלָמָה לְבַד הֶעְתַּקְנוּ לְעֵיל (משנ"ב סק"ז) דִּבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים הַחוֹלְקִין עַל הַטַּ"ז בָּזֶה, אָכֵן בָּזֶה יֵשׁ תַּרְתֵּי רֵיעוּתוֹת נָכוֹן לִנְהֹג כֵּן: **(כד)** טַ"ז (סק"ו): **ו** (כה) רַשִּׁ"י (יב. ד"ה בתפלת): **(כו)** בְּפֵרוּשׁ רַבֵּנוּ גֵּרְשֹׁם מְאוֹר הַגּוֹלָה (שם ד"ה במנחה): **(כז)** כֵּן מַשְׁמַע מִפֵּרוּשׁ רַשִּׁ"י (שם) דְּכָתַב שֶׁאָתֵי לְאַפּוּקֵי תְּפִלַּת יוֹצֵר, מַשְׁמַע דְּמִנְחָה אֲפִלּוּ גְּדוֹלָה שַׁפִּיר דָּמֵי, וְגַם לְדַעַת הָרַאֲבִיָּ"ה (ח"ג סי' תתנז) וְסִיעָתוֹ מְהַנֵּי אֲפִלּוּ קֹדֶם לָזֶה, וְיֵשׁ לִסְמֹךְ עֲלַיְיהוּ עַל כָּל פָּנִים בָּזֶה:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

תקסב דִּין קַבָּלַת הַתַּעֲנִית. וּבוֹ י״ג סְעִיפִים:

א (א) [א]כָּל תַּעֲנִית שֶׁלֹּא שָׁקְעָה עָלָיו חַמָּה, דְּהַיְנוּ שֶׁלֹּא הִשְׁלִימוּ [ב]עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים (דְּהַיְנוּ שֶׁיִּרְאוּ (ב) שְׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים (ג) [א] בֵּינוֹנִים, אוֹ שֶׁהַלְּבָנָה זוֹרַחַת בְּכֹחַ וְתָאִיר עַל הָאָרֶץ) (הגהות אשירי פרק קמא דתענית (סי׳ יט) והגהות מיימוני פרק א׳ (דפוס קושטא ס״ז)), (ד) **אֵינוֹ תַּעֲנִית,** (ה) **וְאִם דַּעְתּוֹ לֶאֱכֹל קֹדֶם לָכֵן, אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ.** הַגָּהָה: מִיהוּ נוֹהֲגִין לְהִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ (ו) אַף עַל פִּי שֶׁאֵין (ז) מַשְׁלִימִין עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים, (ז) וְכֵן דַּעַת מִקְצָת רַבָּוָתָא (תרומת הדשן סימן קנ״ז). וְנִרְאֶה לִי דְּדָוְקָא בְּיָחִיד דְּאוֹמֵר עֲנֵנוּ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, דִּכְלָאו הָכֵי יָכוֹל לְהוֹסִיף כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל סִימָן קי״ט (ס״ק), (ח) *אֲבָל שְׁלִיחַ צִבּוּר לֹא יֹאמַר עֲנֵנוּ אֶלָּא אִם כֵּן מַשְׁלִימִין, וְכֵן נוֹהֲגִין: **ב** *[ג]יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמִּי * שֶׁרָגִיל

א מִמִּקְרָא דִּרְב חִסְדָּא תַּעֲנִית י״ב (ע״א). ב הָרֹא״ש שָׁם (פ״א סי׳ יב). ג טוּר בְּשֵׁם אֲבִי הָעֶזְרִי (סי׳ תתנח).

בַּאֵר הֵיטֵב

א (ג) **בֵּינוֹנִים.** אֲבָל [גְּדוֹלִים] לֹא מְהַנֵּי, וְעַיֵּן סִימָן רל״ה סָעִיף קָטָן א׳. [אָמַר הַמַּגִּיהַ, אַף עַל פִּי שֶׁבְּסִפְרֵי יְשָׁנִים נִכְתַּב 'קְטַנִּים', הוּא טָעוּת בְּמֻגָּן אַבְרָהָם (סק״א), עַיֵּן סִימָן רל״ה]: (ב) **מַשְׁלִימִין.** הַיְינוּ אִם פָּרַשׁ בְּשָׁעַת הַקַּבָּלָה שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים, אֲפִלּוּ הִתְעַנָּה עַד מִנְחָה גְּדוֹלָה מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ, אֲבָל אִם קִבֵּל תַּעֲנִית סְתָם צָרִיךְ לְהַשְׁלִים, עַיֵּן סָעִיף ב׳. וְאִם לֹא הִשְׁלִים וְאָכַל, עַיֵּן סִימָן תקס״ח (ס״א). וְאִם אָכַל קֹדֶם שֶׁהִתְפַּלֵּל, אֵין מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ. תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי׳ קנז). מִכָּאן דְּלֹא מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ בְּתַעֲנִית שֶׁאֵינוֹ מַשְׁלִים, מֻרְוִיחַ סְפֵק בְּרָכָה לְרֹב פּוֹסְקִים, וְאַף עַל גַּב דְּאֵין לָזֶה בְּרָכָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ בְּיָחִיד אֶלָּא כְּדוֹלְלָהּ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, מִכָּל מָקוֹם

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א (א) **בֵּינוֹנִים.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב (סק״א). וְעַיֵּן בִּרְכֵי יוֹסֵף (סק״א) שֶׁמְּיַשֵּׁב עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתַב הַשַּׁ״ךְ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **כָּל תַּעֲנִית וְכוּ׳.** הַיְנוּ בֵּין (ה) הָאַרְבָּעָה צוֹמוֹת (ג) אוֹ אֵיזֶה תַּעֲנִית יָחִיד: (ב) **שְׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים.** דִּשְׁנַיִם עֲדַיִן הָוֵי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת: (ג) **בֵּינוֹנִים.** אֲבָל (ג) גְּדוֹלִים לֹא מְהַנֵּי, דְּהֵם נִרְאִין אַף בַּיּוֹם. וְהִנֵּה בְּסִימָן רצ״ג (ס״ב) לְעִנְיַן מוֹצָאֵי שַׁבָּת פָּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ דְּאֵין לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה עַד שֶׁיִּרְאוּ שְׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים קְטַנִּים וּרְצוּפִים, וְהוּא מִשּׁוּם חֲמָרָא דְּשַׁבָּת, וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן מוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, אֲבָל בְּעִנְיָנֵנוּ סַגִּי בְּבֵינוֹנִים וַאֲפִלּוּ מְפֻזָּרִים [אַחֲרוֹנִים]: (ד) **אֵינוֹ תַּעֲנִית.** הֵן לְעִנְיַן שֶׁלֹּא יָצָא בָּזֶה יְדֵי חִיּוּב תַּעֲנִיתוֹ, וְהֵן לְעִנְיַן שֶׁאֵינוֹ מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ: (ה) **וְאִם דַּעְתּוֹ לֶאֱכֹל וְכוּ׳.** כְּגוֹן שֶׁהִתְנָה בִּשְׁעַת קַבָּלָתוֹ שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים תַּעֲנִיתוֹ: (ו) **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַשְׁלִימִין.** הַיְנוּ (ד) אִם פָּרַשׁ בִּשְׁעַת קַבָּלָה שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים, אֲפִלּוּ הִתְעַנָּה רַק עַד מִנְחָה גְּדוֹלָה מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ. אֲבָל אִם קִבֵּל תַּעֲנִית סְתָם, צָרִיךְ לְהַשְׁלִים עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים כְּדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ג׳ [וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א דְּמַשְׁמַע מִנֵּיהּ דְּבָזֶה אִם לֹא הִשְׁלִים (ה) אֲפִלּוּ לְדַעַת מִקְצָת רַבָּוָתָא אֵין מִתְפַּלְּלִין עֲנֵנוּ]. וְאִם לֹא הִשְׁלִים וְאָכַל, עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תקס״ח סָעִיף א׳ וּבַהַגָּ״ה שָׁם. וְהָא דְּסָתַם רַמ״א לְהָקֵל בְּפָרַשׁ בִּשְׁעַת קַבָּלָה, הַיְנוּ דְּוָקָא בְּמִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מִנְחָה קֹדֶם אֲכִילָתוֹ, (ו) אֲבָל כְּשֶׁאָכַל מִתְּחִלָּה, בְּכָל גַּוְנֵי אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ: (ז) **וְכֵן דַּעַת מִקְצָת רַבָּוָתָא.** טַעֲמָם, דִּסְבִירָא לְהוּ דְּמָה שֶׁאָמַר הַגְּמָרָא כָּל תַּעֲנִית שֶׁלֹּא שָׁקְעָה עָלָיו חַמָּה אֵינוֹ תַּעֲנִית וְהֵינוּ אַף לְעִנְיַן עֲנֵנוּ, הוּא רַק אִם קִבֵּל עָלָיו לְהִתְעַנּוֹת יוֹם שָׁלֵם וְלֹא הִשְׁלִים דְּאֵינוֹ תַּעֲנִית, אֲבָל אִם קִבֵּל עָלָיו רַק עַד מִנְחָה דְּהוּא לְצַעֲוֹרֵי בְּעַלְמָא, הָוֵי תַּעֲנִית לְעִנְיַן זֶה שֶׁמִּתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ בְּתוֹךְ תְּפִלָּתוֹ אַף שֶׁאֵינֶנּוּ מַשְׁלִים. אָכֵן רֹב הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל זֶה, וְעַל כֵּן הַכְרֵעַ רַמ״א דְּלֹא נִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם רַק לְעִנְיַן יָחִיד דְּיֹאמְרֶנָּה בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְיֵחָתֵם כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ וְכוּ׳ וְלֹא יֹאמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה. וְעַיֵּן בְּטַ״ז (סק״א) שֶׁמְּצַדֵּד דַּאֲפִלּוּ בָּזֶה יִדְלֹג תֵּבוֹת צוֹם תַּעֲנִיתֵנוּ, דְּלֹא לִיחֲזֵי כְּדוֹבֵר שֶׁקָּרִים כֵּיוָן דְּאֵינוֹ תַּעֲנִית, וּבְסֵפֶר בִּגְדֵי יֶשַׁע פּוֹסֵק דְּאֵינוֹ צָרִיךְ לְדַלֵּג, כֵּיוָן שֶׁהוּא מִתְעַנֶּה עַד אַחַר חֲצוֹת דְּאָז אֶכְילָתוֹ הוּא כְּזוֹרֵק אֶבֶן לַחֲמָת, לֹא מִיחֲזֵי כְּשֶׁקָּרָא, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מְצַדֵּד בְּסֵפֶר מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק״ג) עַיֵּן שָׁם: **(ח) אֲבָל שְׁלִיחַ צִבּוּר וְכוּ׳.** הַיְנוּ בִּתְפִלַּת חֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִיבּוּר דְּמוֹסִיף בְּרָכָה מְיֻחֶדֶת עַל זֶה בֵּין גּוֹאֵל לִרְופֵּא, אֲבָל בִּתְפִלַּת הַלַּחַשׁ גַּם הוּא יֹאמַר עֲנֵנוּ קֹדֶם

בֵּאוּר הַלָּכָה

א * **אֲבָל שְׁלִיחַ צִבּוּר לֹא יֹאמַר עֲנֵנוּ.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ח). **וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגַדִּים** (א״א סק״ג) **שֶׁכָּתַב דְּמַשְׁמַע דְּשְׁלִיחַ צִבּוּר בַּחֲזָרַת הַתְּפִלָּה אַף בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה לֹא יֹאמַר עֲנֵנוּ:**

ב * **יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמִּי וְכוּ׳ וְהַיָּחִיד וְכוּ׳.** הִנֵּה דֵּעָה זוֹ הִיא דַּעַת מִקְצַת רַבָּוָתָא שֶׁהֵבִיא הָרַמ״א בְּסָעִיף א׳ דְּאִם פָּרַשׁ בִּשְׁעַת קַבָּלָתוֹ שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים דְּהוּא רַק לְצַעוֹרֵי בְּעַלְמָא יִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ אַף בְּלֹא הַשְׁלִים, דְּדָוְקָא בְּקִבֵּל עָלָיו תַּעֲנִית בְּסָתָם דְּהוּא יוֹם שָׁלֵם דְּוָקָא אָז אִם לֹא הִשְׁלִים אֵין מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ, וְעַל פִּי זֶה יָצָא לָהֶם דְּעַשָּׂרָת יְמֵי תְּשׁוּבָה דְּאֵין נוֹהֲגִין לְקַבֵּל, וְהַתַּעֲנִית הוּא רַק לְצַעוֹרֵי בְּעַלְמָא אֵין מַשְׁלִימִין, וַאֲפִלּוּ הָכִי מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ, דְּחָשְׁבִינַן לְהוּ כְּמוֹ פָּרַשׁ שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים, וְלִדְעָה זוֹ גַּם הַשְׁלִיחַ צִבּוּר אוֹמֵר עֲנֵנוּ בְּבָרְכָה בְּפָנֵי עַצְמָהּ בֵּין גּוֹאֵל לִרְופֵּא. אֲבָל אִם קִבֵּל תַּעֲנִית סְתָם, צָרִיךְ לְהַשְׁלִים עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים כְּדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ג׳ [וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א דְּמַשְׁמַע מִנֵּיהּ דְּבָזֶה אִם לֹא הִשְׁלִים (ה) אֲפִלּוּ לְדַעַת מִקְצָת רַבָּוָתָא אֵין מִתְפַּלְּלִין עֲנֵנוּ]. וְאִם לֹא הִשְׁלִים וְאָכַל, עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תקס״ח סָעִיף א׳ וּבַהַגָּ״ה שָׁם. וְהָא דְּסָתַם רַמ״א לְהָקֵל בְּפָרַשׁ בִּשְׁעַת קַבָּלָה, הַיְנוּ דְּוָקָא בְּמִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מִנְחָה קֹדֶם אֲכִילָתוֹ, (ו) אֲבָל כְּשֶׁאָכַל מִתְּחִלָּה, בְּכָל גַּוְנֵי אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ: (ז) **וְכֵן דַּעַת מִקְצָת רַבָּוָתָא.** טַעֲמָם, דִּסְבִירָא לְהוּ דְּמָה שֶׁאָמַר הַגְּמָרָא כָּל תַּעֲנִית שֶׁלֹּא שָׁקְעָה עָלָיו חַמָּה אֵינוֹ תַּעֲנִית וְהֵינוּ אַף לְעִנְיַן עֲנֵנוּ, הוּא רַק אִם קִבֵּל עָלָיו לְהִתְעַנּוֹת יוֹם שָׁלֵם וְלֹא הִשְׁלִים דְּאֵינוֹ תַּעֲנִית, אֲבָל אִם קִבֵּל עָלָיו רַק עַד מִנְחָה דְּהוּא לְצַעוֹרֵי בְּעַלְמָא, הָוֵי תַּעֲנִית לְעִנְיַן זֶה שֶׁמִּתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ בְּתוֹךְ תְּפִלָּתוֹ אַף שֶׁאֵינֶנּוּ מַשְׁלִים. אָכֵן רֹב הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל זֶה, וְעַל כֵּן הַכְרֵעַ רַמ״א דְּלֹא נִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם רַק לְעִנְיַן יָחִיד דְּיֹאמְרֶנָּה בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְיֵחָתֵם כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ וְכוּ׳ וְלֹא יֹאמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה. וְעַיֵּן בְּטַ״ז (סק״א) שֶׁמְּצַדֵּד דַּאֲפִלּוּ בָּזֶה יִדְלֹג תֵּבוֹת צוֹם תַּעֲנִיתֵנוּ, דְּלֹא לִיחֲזֵי כְּדוֹבֵר שֶׁקָּרִים כֵּיוָן דְּאֵינוֹ תַּעֲנִית, וּבְסֵפֶר בִּגְדֵי יֶשַׁע פּוֹסֵק דְּאֵינוֹ צָרִיךְ לְדַלֵּג, כֵּיוָן שֶׁהוּא מִתְעַנֶּה עַד אַחַר חֲצוֹת דְּאָז אֶכְילָתוֹ הוּא כְּזוֹרֵק אֶבֶן לַחֲמָת, לֹא מִיחֲזֵי כְּשֶׁקָּרָא, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מְצַדֵּד בְּסֵפֶר מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק״ג) עַיֵּן שָׁם: **(ח) אֲבָל שְׁלִיחַ צִבּוּר וְכוּ׳.** הַיְנוּ בִּתְפִלַּת חֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִיבּוּר דְּמוֹסִיף בְּרָכָה מְיֻחֶדֶת עַל זֶה בֵּין גּוֹאֵל לִרְופֵּא, אֲבָל בִּתְפִלַּת הַלַּחַשׁ גַּם הוּא יֹאמַר עֲנֵנוּ קֹדֶם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ג) דְּהִנֵּה תַּעֲנִית שֶׁל תִּשְׁעָה בְּאָב שֶׁמַּפְסִיקִין בּוֹ מִבְּעוֹד יוֹם אוֹ תַּעֲנִית צִבּוּר שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַמְבֹאָרִין בְּסִימָן תקע״ה סָעִיף ג׳, פְּשִׁיטָא דְּאָסוּר עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים מַמָּשׁ, כִּדְאָמְרִינַן בְּפִסְחִים דַּף נ״ד עַמּוּד ב׳ דְּסָפֵק שֶׁלָּהֶן אָסוּר, אֶלָּא אַף שְׁאָרֵי תַּעֲנִיתִים דְּמִקִּילִינַן בְּהוּ לֶאֱכֹל בַּלַּיְלָה שֶׁלְּפָנֵיהֶם, מִדֵּינָא דְּגְמָרָא מִשְׁמַע דִּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁלָּהֶן מֻתָּר, מִכָּל מָקוֹם מֻחְמָרִינַן לְהַמְתִּין עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים, דְּאֵין אָנוּ בְּקִיאִין בִּזְמַן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וּבִכְרֵת לְפִי הַמְבֹאָר בְּשַׁבָּת דַּף (ל״ד) [ל״ה.], דְּמִסְפָּק מֻחְמָרִינַן לְהַלָּכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי וּלְרִידִ״ה מַתְחִיל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת סָמוּךְ לְצֵאת הַכּוֹכָבִים מַמָּשׁ [לַעֲרֶךְ חֲצִי מִינוּט, עַיֵּן בְּרֹא״ש פֶּרֶק בְּמֶה מַדְלִיקִין (סי׳ כג)], וְקֹדֶם לָכֵן הָוֵי יוֹם, בְּנֻדְאֵי אֵין לְהָקֵל קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים, [הַגְּרָ״א בְּסִימָן רס״א (ס״א ד״ה שהוא), וְכֵן כָּתַב הַקְּרְבַּן נְתַנְאֵל (שם אות ד) דְּתְרֵי קַלֵּי לֹא מְקִילִינַן לוֹמַר דְּסָפֵק בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת מֻתָּר וְהַלָּכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּמַתְחִיל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת תֵּכֶף אַחַר שְׁקִיעָה]. וּבְהַגָּהוֹת מֵיימוֹנִי (דפוס קושטא פ״א ה״ד) מֵבִיא שְׁנֵי טַעֲמִים, אֶחָד מִצַּד דְּאֵין אָנוּ בְּקִיאִין בִּזְמַן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְכַנַּ״ל, וְעוֹד מִצַּדַּד לוֹמַר דִּבְאָפּוּקֵי יוֹמָא מִדֵּינָא יֵשׁ לְהַחְמִיר עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים דְּלֹא נָפִיק הַיּוֹם מֵחֲזָקָתוֹ, אֶלָּא שֶׁזֶּה אֵינוֹ דָּבָר בָּרוּר, דְּהִרֹא״ש (שם) בְּשֵׁם

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תַּעֲנִית סִימָן תקסב

לְהִתְעַנּוֹת (ג) **עֲשָׂרָה יְמֵי תְּשׁוּבָה, * כֵּיוָן** (ט) **שֶׁאֵין רְגִילוּת לְקַבְּלָם בַּתְּפִלָּה, אֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים אֶלָּא** (י) *** עַד** (ד) **שֶׁיֵּצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת.** הַגָּהָה: *וְהַיָּחִיד מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ (הגהות אשירי (פ״ק סי׳ יג) ומרדכי פרק קמא דתענית (סי׳ תרכה)). **(יא)** וְכֵן **חָתָן** יִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ קֹדֶם שֶׁיִּכָּנֵס לַחֻפָּה, **(יב)** וְאָז יוּכַל לְשְׁתּוֹת מִכּוֹס שֶׁל בְּרָכָה (תרומת הדשן סימן קנ״ז). אֲבָל מִי שֶׁמִּתְעַנֶּה מִשִּׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז עַד תִּשְׁעָה בְּאָב, צָרִיךְ **(ה)** **(יג)** לְהַשְׁלִים **(יד)** אַף עַל גַּב דְּאֵינוֹ צָרִיךְ קַבָּלָה. וְכֵן מִי שֶׁאֵינוֹ מִתְעַנֶּה כָּל עֲשָׂרָת יְמֵי תְּשׁוּבָה, **(טו)** רַק מִתְעַנֶּה יוֹם אוֹ יוֹמַיִם, בָּעֵי קַבָּלָה וְהַשְׁלָמָה (תרומת הדשן סימן קמ״ו). וְנִרְאֶה לִי דְּדַוְקָא בִּסְתָם, אֲבָל אִם **(ו)** **(טז)** הִתְנָה שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים הָרְשׁוּת

בֵּאוּר הַלָּכָה

דְּיוֹצֵא יָדֵי קַבָּלָה אַף אִם קִבֵּל זְמַן הַרְבֵּה קֹדֶם מִנְחָה, וּרְאָיָה מִמַּה שֶׁשָּׁלִיחַ צִבּוּר מְבָרֵךְ בְּשַׁבָּת מִי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לְהִתְעַנּוֹת בְּהַ״כ, וַהֲרֵי בְּזִמָּנָם הָיוּ נוֹהֲגִין כְּמַעַט כָּל הָעוֹלָה לְהִתְעַנּוֹת בְּהַ״כ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַשַּׁ״ז בְּרֵישׁ סִימָן תקס״ו (סק״ג), וּלְפִי דְּבָרֵינוּ אֵין צָרִיךְ כְּלָל קַבָּלָה. וְאָפְשָׁר דְּהוּא מְיֻרֵי שֶׁלֹּא בְּאִשְׁכְּנַז וְצָרְפַת שֶׁאֵין נוֹהֲגִין שָׁם רֹב הָעוֹלָה לְהִתְעַנּוֹת, וְדוֹחֵק. **וְעוֹד אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּלְעִנְיַן תַּעֲנִית בְּהַ״ב אַף בִּמְקוֹם שֶׁרְגִילִין צָרִיךְ קַבָּלָה, דְּכֵן קִבְּלוּ הַמִּנְהָג מִתְּחִלָּה שֶׁכָּל אֶחָד יְקַבֵּל, וְכִלְשׁוֹן הַמְּבָרֵךְ שֶׁאוֹמֵר הוּא יְבָרֵךְ מִי שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו וְכוּ׳. וּבִזְמַנֵּנוּ שֶׁאֵין הָעוֹלָם רְגִילִין לְהִתְעַנּוֹת בְּהַ״ב, מִסְתַּבְּרָא וַדַּאי דְּצָרִיךְ קַבָּלָה בְּפֵרוּשׁ אוֹ עַל כָּל פָּנִים שֶׁיַּעֲנֶה אָמֵן עַל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הַמְבָרֵךְ** כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים בְּסִימָן תקס״ו. **וְהִנֵּה, אִם קִבֵּל בְּפֵרוּשׁ בְּוַדַּאי חַיָּב לְהַשְׁלִים, (אִם לֹא שֶׁהִתְנָה שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים** וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ב׳), **וְאִם רַק עָנָה אָמֵן, אַף דְּחָשׁוּב כְּקִבָּלָה לְעִנְיַן עֲנֵנוּ, מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ עִיּוּן אִם חַיָּב לְהַשְׁלִים,** כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ כְּקִבָּלָה גְּמוּרָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן (תקס״ו) [תקס״ח] (סק״ק יא). **וְסָפֵק זֶה שִׁיָּךְ גַּם לְעִנְיַן עֲנֵנוּ, דְּאִם נֹאמַר שֶׁחַיָּב לְהַשְׁלִים, אִם לֹא הִשְׁלִים אֵין יָכוֹל לוֹמַר עֲנֵנוּ. וּמִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן יָחִיד בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה נִרְאֶה דְּיוֹכַל לוֹמַר עֲנֵנוּ אַף אִם לֹא הִשְׁלִים,** כֵּיוָן שֶׁעָנָה אָמֵן. **וּלְעִנְיַן תַּעֲנִית שֶׁל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ,** כֵּיוָן שֶׁאֵין מִנְהָג קָבוּעַ לָזֶה **כִּי אִם לְמִקְצַת אֲנָשִׁים** כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן תי״ד (סק״ג), **מִסְתַּבְּרָא דְּצָרִיךְ קַבָּלָה מִבְּעוֹד יוֹם, וְאִם כֵּן צָרִיךְ לְהַשְׁלִים אִם לֹא שֶׁהִתְנָה בְּפֵרוּשׁ שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים. וּלְעִנְיַן תַּעֲנִית שֶׁל עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן תקפ״א** (ס״ב) **בְּהַגָּ״ה:**

*** כֵּיוָן שֶׁאֵין רְגִילוּת וְכוּ׳. דְּאִם קִבֵּל בְּסִתָם צָרִיךְ אַחַר כָּךְ לְהִתְעַנּוֹת תַּעֲנִית שָׁלֵם.** [הַגְּרָ״א וְכֵן כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ב)]:

*** עַד שֶׁיֵּצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת.** עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) **דְּהַכַּוָּנָה עַד פֶּלַג הַמִּנְחָה. וּלְדִינָא יֵשׁ לְעַיֵּן בָּזֶה הַרְבֵּה,** דְּהָא מִקּוֹר דִּין זֶה הוּא מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן דְּהַאי תַּעֲנִיתָא הוּא רַק לְצַעוּרֵי בְּעָלְמָא מִשּׁוּם תְּשׁוּבָה, וְדוֹמְיָא דְּמַאי דְּמִשְׁנֵי בְּגְמָרָא (יב:) לְעִנְיַן תְּשָׁעָה בְּאָב שֶׁנִּדְחָה בְּמַעֲשֶׂה דְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק דְּאָמַר שֶׁהִתְעַנִּינוּ בּוֹ וְלֹא הִשְׁלַמְנוּהוּ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרָ״א, וְהָתָם הֲלֹא הַכַּוָּנָה רַק עַד אַחַר מִנְחָה גְּדוֹלָה כְּמוֹ דְּאִיתָא לְעֵיל בְּסִימָן תקנ״ט סָעִיף ט׳ עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק לז), וְהִנֵּה הַמָּגֵן אַבְרָהָם אָזִיל לְשִׁיטָתוֹ שָׁגַם שָׁם (ס״ק יג) דַּעְתּוֹ נוֹטָה לִי״א שָׁעוֹת, וְלָזֶה צַיֵּן עַיֵּן סוֹף סִימָן תקנ״ט, אֲבָל בָּאֱמֶת כְּבָר הִשִּׁיגוּ שָׁם הָאֱלִיָּה רַבָּה (ס״ק כו) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים עָלָיו וְדַעְתָּם דְּהוּא רַק עַד אַחַר מִנְחָה גְּדוֹלָה, וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין בְּעִנְיָנֵנוּ כָּל הֵיכִי דְּהוּא לְצַעוּרֵי בְּעָלְמָא יָכוֹל לֶאֱכֹל אַחַר מִנְחָה גְּדוֹלָה. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁגַּם הוּא הָעִיר בָּזֶה, [וּלְקֻלָּא עַל הַחַיֵּי אָדָם שֶׁשָּׁם (כלל קלו ס״ז) הֶעְתִּיק שָׁדֵי עַד מִנְחָה גְּדוֹלָה דְּלֹא כַּמָּגֵן אַבְרָהָם, וְכֵן (כלל קלב ס״ק) הֶעְתִּיק כְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם, וְאָפְשָׁר דִּלְשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁכָּתַב בְּעִנְיָנֵנוּ עַד שֶׁיֵּצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת דְּחָקוּ, דְּמִשְּׁמַע דְּהֵיכִי שֶׁהוּא מִתְעַנֶּה לְצַעַר עַצְמוֹ כְּדֵי שֶׁיִּתְכַּפְּרוּ עֲוֹנוֹתָיו אֵינוֹ דַּי בְּמַה שֶׁמַּתִּין עַד אַחַר מִנְחָה גְּדוֹלָה. וְגַם זֶה אֵינוֹ רְאָיָה, דְּאָפְשָׁר דְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ נָקַט לְפִי מִנְהָגָם בְּמָקוֹם שֶׁהַמִּנְהָג הוּא בְּאֹפֶן אַחֵר]. **וְהִנֵּה הַפְּרִי מְגַדִּים כָּתַב עַל דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וּמִיהוּ הָעוֹלָם נוֹהֲגִין אַחַר חֲצוֹת עַל פִּי מִנְהָגָם, וְהֵנִי כְּאִלּוּ פֵּרֵשׁ מִתְּחִלָּה שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל יוֹתֵר. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְרִצּוֹנוֹ לוֹמַר, וְיוֹכֵל גַּם כֵּן לוֹמַר עֲנֵנוּ, וְכֵן מַשְׁמַע בְּסִדּוּר דֶּרֶךְ הַחַיִּים. הֲרֵי כִּדְבָרֵינוּ, דְּזֶה תָּלוּי בְּאֻמָּת בְּכָל מָקוֹם לְפִי מִנְהָגוֹ, וּבִפְרָט בְּאִישׁ חָלוּשׁ נִרְאֶה דִּבְוַדַּאי יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל זֶה לְהָקֵל, וְלֹא יַחְמִיר עַל עַצְמוֹ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כֹּחַ לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁזֹּהוּ עִקַּר הָעִקָּר. וְיוֹתֵר טוֹב שֶׁיִּתְּנֶה מִתְּחִלָּה שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ לְהִתְעַנּוֹת כְּשְׁאָר הָעָם רַק עַד אַחַר מִנְחָה גְּדוֹלָה, וְיוֹכֵל גַּם כֵּן לוֹמַר עֲנֵנוּ** וְכַנַּ״ל. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל סִימָן תקפ״א (סק״ל) שֶׁכָּתַב בְּהָדְיָא דְּעַכְשָׁיו רַבִּים נוֹהֲגִים לְהִתְעַנּוֹת רַק עַד זְמַן מִנְחָה גְּדוֹלָה וּמִתְפַּלְּלִים מִנְחָה תְּחִלָּה. **אַחַר כְּתָבִי כָּל זֶה מָצָאתִי בְּפִתְחֵי תְּשׁוּבָה** בְּסִימָן תקפ״א (ס״ב) שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת שְׁאֵלַת יַעֲבֵ״ץ (ח״ב סי׳ קמז) שֶׁדַּעְתּוֹ **שֶׁהַמִּתְעַנֶּה רַק עַד חֲצוֹת אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דְּהָרוֹצֶה לִסְמֹךְ עַל דַּעַת הַפְּרִי מְגַדִּים וְהַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל הַנַּ״ל לוֹמַר עֲנֵנוּ, בְּוַדַּאי גַּם כֵּן שַׁפִּיר עָבִיד:**

*** וְהַיָּחִיד מִתְפַּלֵּל עֲנֵנוּ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּוַקָּא יָחִיד, וּכְהַכְרָעָתוֹ לְעֵיל בְּסָעִיף א׳** [הַגְּרָ״א]:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה: **ב** (ט) **שֶׁאֵין רְגִילוּת לְקַבְּלָם בַּתְּפִלָּה.** שֶׁמְּקַבְּלִים (ז) וְעוֹמְדִים מִכֹּחַ מִנְהָגָם, וְגַם תַּעֲנִית הוּא רַק לְצַעוּרֵי בְּעָלְמָא מִשּׁוּם תְּשׁוּבָה שֶׁיִּתְכַּפְּרוּ עֲוֹנוֹתָיו. (ח) וּלְפִי זֶה אוֹתָן הַנּוֹהֲגִין לְהִתְעַנּוֹת לְעוֹלָם יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל סְלִיחוֹת וְעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֵין צָרִיךְ קַבָּלָה וְהַשְׁלָמָה, כֵּיוָן שֶׁמְּקַבְּלִים מִכֹּחַ מִנְהָגָם: **(י) עַד שֶׁיֵּצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת.** עַרְבִית, וַאֲפִלּוּ הִתְפַּלְּלוּ מִבְּעוֹד יוֹם דְּהַיְנוּ מִפְּלַג הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה דְּהוּא י״א שָׁעוֹת פָּחוֹת רְבִיעַ. וּתְפִלַּת עַרְבִית אֵין מַעֲכֵּב לָזֶה, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן הַזֶּה דַּי, וּבִלְבַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל מִנְחָה תְּחִלָּה [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה)]. וְעַיֵּן בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּסִימָן תקפ״א (סק״י) שֶׁכָּתַב דְּעַכְשָׁו רַבִּים נוֹהֲגִים שֶׁלֹּא לְהִתְעַנּוֹת כִּי אִם עַד זְמַן מִנְחָה גְּדוֹלָה וּמִתְפַּלְּלִים תְּחִלָּה מִנְחָה, וְכֵן כָּתַב בְּפְרִי מְגַדִּים (א״א סק״ה). וְעַל כָּל פָּנִים נִרְאֶה דִּבְאָדָם חָלוּשׁ בְּוַדַּאי יָכֹל לִסְמֹךְ לְהָקֵל לְהִתְעַנּוֹת רַק עַד זְמַן מִנְחָה גְּדוֹלָה וּלְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה וּתְפִלַּת עֲנֵנוּ וְלֶאֱכֹל: **(יא)** דְּמִתְעַנֶּה גַּם כֵּן (ט) רַק לְצַעוּרֵי מְשׁוּם תְּשׁוּבָה לְכַפֵּר עֲוֹנוֹתָיו, וְאֵין רְגִילוּת לְקַבְּלוֹ בְּמִנְחָה שֶׁלָּפָנָיו: **(יב)** **וְאָז יָכֹל לִשְׁתּוֹת וְכוּ׳.** הַיְנוּ גַּם כֵּן (י) אַף שֶׁלֹּא הִתְנָה בְּתְחִלָּה שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים, אֲפִלּוּ הָכִי יָכֹל לִשְׁתּוֹת וְכַנַּ״ל. וּמַה שֶּׁכָּתַב וְאָז הַיְנוּ (יא) דְּלֹא יִשְׁתֶּה קֹדֶם מִנְחָה דְּאָז לֹא יוּכַל לוֹמַר עֲנֵנוּ. וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב יוֹתֵר שֶׁיִּתְּנֶה הֶחָתָן בְּפֵרוּשׁ שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים [אַחֲרוֹנִים]: **(יג) לְהַשְׁלִים.** הַטַּעַם, (יב) שֶׁמִּתְעַנִּין עַל הָעָבָר עַל הַחֲרָבָן וְלֹא אָמְרִינַן לְצַעוּרֵי קָמְכַוְּנִן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּעֲשָׂרָת יְמֵי תְּשׁוּבָה דְּמִתְעַנִּין עַל הָעָתִיד שֶׁיִּקָּרַע גְּזַר דִּינָם, אָמְרִינַן דְּלֹא קִבְּלוּ אֶלָּא לְצַעוּרֵי. וְזֶהוּ טַעַם הַמִּתְעַנִּים אַרְבָּעִים יוֹם לִפְנֵי יוֹם כִּפּוּרִים דְּאֵין צָרִיךְ לְהַשְׁלִים, דְּהָא הֵם מִתְעַנִּים גַּם כֵּן מִפְּנֵי הַתְּשׁוּבָה: **(יד) אַף עַל גַּב דְּאֵינוֹ צָרִיךְ קַבָּלָה.** דְּמְקַבֵּל וְעוֹמֵד (יג) מִפְּנֵי שֶׁרְגִיל בָּזֶה בְּכָל שָׁנָה: **(טו) רַק מִתְעַנֶּה יוֹם אוֹ יוֹמַיִם.** מְיֻרֵי בְּמִי (יד) שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג לְהִתְעַנּוֹת כָּל שָׁנָה וְאִם כֵּן צָרִיךְ לְקַבֵּל הַתַּעֲנִית, לָכֵן צָרִיךְ לְהַשְׁלִים, אֲבָל מִי שֶׁמִּתְעַנֶּה כָּל שָׁנָה אֲפִלּוּ רַק קַבָּע יוֹם אֶחָד לָזֶה, אֵינוֹ צָרִיךְ קַבָּלָה וְהַשְׁלָמָה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁמַּתְנֶה בְּשָׁעַת קַבָּלָה שֶׁבְּוַדַּאי אֵינוֹ צָרִיךְ הַשְׁלָמָה: **(טז) הִתְנָה.**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (ז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) בְּשֵׁם תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי׳ קמו), וְטַעַם הַשֵּׁנִי הוּא גַּם כֵּן שָׁם: **(ח)** מָגֵן אַבְרָהָם (שם). **וְעַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב שֶׁהָעוֹלָם נוֹהֲגִים לְהַשְׁלִים, וְאָפְשָׁר דְּמִי שֶׁלֹּא יִרְצֶה לְהַשְׁלִים (צָרִיכִין) [צָרִיךְ] הַתֵּרַת נֶדֶר, (הֵיינוּ אִם הָיָה מַרְגִּיל עַד כָּה לְהַשְׁלִים), וְאָפְשָׁר דְּאֵין צָרִיךְ כִּי הוּא נֶדֶר בְּטָעוּת, עַיֵּן שָׁם. וְהַחַיֵּי אָדָם** (כלל קלב ס״ק) **לֹא הֶעְתִּיק סוֹף דְּבָרָיו כְּמַה שֶׁכָּתַב שֶׁהָעוֹלָם נוֹהֲגִין לְהַשְׁלִים, וּפְשׁוּט מִשּׁוּם דִּבְזִמָּנוֹ לֹא הָיָה הַמִּנְהָג כֵּן, וּלְפִי הַנִּרְאֶה גַּם בְּזִמַּנֵּינוּ אֵין הַמִּנְהָג לְהַשְׁלִים:**

(ט) לְשׁוֹן צוֹם תַּעֲנִיתֵנוּ אֵינוֹ הָגוּן, דְּסְתָם תַּעֲנִית הוּא יוֹם שָׁלֵם, וְהַדּוֹלֵג שְׁתֵּי תֵּבוֹת אֵלּוּ צוֹם תַּעֲנִיתֵנוּ יָפֶה עוֹשֶׂה. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: **ב** (ג) **עֲשָׂרָת.** וְהוּא הַדִּין אַרְבָּעִים יוֹם קֹדֶם יוֹם כִּפּוּר, אוֹ יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל סְלִיחוֹת, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו): **(ד) שֶׁיֵּצֵא.** עַרְבִית. הַגָּהוֹת (מַיְמוֹנִי) [אֶשְׁרֵי] (פ״א סי׳ יב). וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ה), מַשְׁמַע דְּוַקָּא אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית שֶׁהִיא אַחַר אֲחַת עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת פָּחוֹת רְבִיעַ, דְּזֶה מִיקְרֵי הַשְׁלָמָה אַחַר שֶׁנִּכְנַס יוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו, מִיהוּ נִרְאֶה לִי דְּכָל שֶׁהִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּזֶמֶן הַנַּ״ל דַּיּוֹ,

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah